

UDK 811.163.4'373(497.5)“13“

Izvorni naučni rad

Stijepo STJEPOVIĆ (Zadar)

Sveučilište u Zadru

sstjepovic@unizd.hr

KRATKA USPOREDBA SLAVENSKE I ROMANSKE ANTROPONIMIJE RABA I ZADRA SREDINOM 14. STOLJEĆA

Ovim se radom nastoji usporediti antroponimna situacija rapske i zadarske komune sredinom 14. stoljeća. Dijelom zbog prirodnih, a dijelom zbog društvenih razloga Zadar je bio izloženiji slavenizaciji za razliku od Raba u kojem romanski elementi u antroponimiji pokazuju veću otpornost. Spol i društveni status također igraju ulogu u oblikovanju imenskih formula.

Ključne riječi: *antroponimija, Rab, Zadar, slavenstvo, romanstvo*

U nekoliko recentnih radova imali smo prilike promotriti antroponimnu situaciju na Rabu u drugoj polovici 14. stoljeća.¹ Kao što je više puta bilo istaknuto, riječ je o jezičnoj zajednici koja je pokazivala otpornost prema slavenskom jezičnom utjecaju i u velikoj mjeri, do razdoblja o kojem govorimo, očuvala romanski karakter koji se očitovao i u antroponimiji. Do objašnjenja nije teško doći. Rab je geografski putem dviju značajnih barijera, Velebita i Velebitskog kanala, odijeljen od kopnene mase na kojoj se još tijekom ranoga srednjeg vijeka afirmirao slavenski element. S druge strane, politička organiziranost izražena kroz gradsku komunu, koja je čuvala svoje višestoljetne tradicije i bila usmjerena prema drugim romanskim središtima istočne i zapadne strane Jadrana, omogućavala je rapskom stanovništvu da se distancira od kopnenog slavenstva i naglasi svoju različitost. Još je u lingvistici 19. stoljeća uočeno da je bolje jezične pojave ne promatrati afirmativno, već negativno. Prevlast dualizma nad monizmom tako se očitovao i kroz poznate jezične dihotomije. Budući, dakle, da se jezične stvarnosti promatraju kroz njihove suprotnosti, potrebno je i antroponimiju srednjovjekovnog Raba postaviti u dijalektički odnos spram određene jezične zajednice koja pokazuje suprotne sociolingvističke karakteristike.

¹ *Identitet kasnosrednjovjekovnog Raba u svjetlu hagonima*, Europa orientalis 32 (2013); str. 145–167; *Romanstvo i slavenstvo srednjovjekovnih rapskih obitelji*, Lingua montenegrina, 13 (2014); str. 49–89.

Kao sredina pogodna za ovakvu usporedbu nameće se upravo susjedna, zadarska komuna u kojoj se proces slavenizacije odvijao ranije i brže nego na Rabu. Ponovno se geografski kriteriji pokazuju ključni za takav razvoj događaja. Zadar je grad prema kojem gravitira cjelokupno područje između rijeka Zrmanje i Krke. Od spomenutog prostora ne dijeli ga nikakva barijera; upravo suprotno, grad je sa svojim agerom, koji se proteže od Dikla do Bibinja,² dio kopnene mase, ali i točka putem koje kopneno stanovništvo dolazi u doticaj sa sredozemnom kulturom. U bližoj i daljoj gradskoj okolini formiraju se tijekom srednjeg vijeka politička središta hrvatske države. U svakom slučaju, kao što ćemo vidjeti i na primjeru antroponimije, Zadar je grad koji u 14. stoljeću pokazuje prevlast slavenskog jezičnog elementa nad romanskim.

Vesna Jakić-Cestarić u svojim se radovima fokusirala na pitanja jezične interakcije gradskog romanskog stanovništva i Slavena iz okolnih područja. Autorica je analizirala brojne dokumente kako bi došla do zaključaka o procesima koji su se odvijali u Zadru od 10. do 13. stoljeća. Spomenuti zaključci mogu nam tako osvijetliti antroponimnu situaciju Zadra do 14. stoljeća. Premda je temeljitija od ranijih autora, počevši od Jirečeka preko Strohala, a donekle i Skoka, i metodološki se nadovezuje na radove Irmgard Mahnken, Radoslava Katičića i Žarka Muljačića, te dolazi do ispravnih rezultata, koristi se pogrešnom terminologijom kojom opisuje postignute rezultate odnosno koristi termine „etnički“ i „etnička simbioza“ na mjestima na kojima bi, po mom sudu, trebali stajati izrazi „jezični“ i „jezična simbioza“. Napominjem da ovom opaskom nipošto ne želim umanjiti autorici zasluge u proučavanju antroponimije Zadra i drugih dalmatinskih gradova.

U prvoj poznatoj srednjovjekovnoj zadarskoj privatnoj ispravi, oporuci koju sastavlja zadarski prior Andreas, spominje se priorovih petero djece, između ostalih i njegova kći Dobrosia, a u istom se dokumentu navodi i ime zadarskog tribuna po imenu Dabro.³ U priorovoj kući stanuju i sluge slavenskih imena; Prisinacco, Pribina, Techamila, Milica, Racinacco, Strietecho, Semissina i Zremilo. Autorica navodi još tri dokumenta iz desetog stoljeća u kojima se spominju osobe sa slavenskim imenima te naglašava da u 10. stoljeću prevladavaju jednočlane imenske formule te da još uvijek nema onima kojim bi se označila cijela obitelj.⁴ U ispravama iz 11. stoljeća zabilježena su 172 osobna imena od kojih je 110 romaniziranih hagionima, 10 slaveniziranih hagionima i 52 slavenska imena. Stoga Jakić-Cestarić zaključuje da je

² Nada Klaić i Ivo Petricioli, *Zadar u srednjem vijeku do 1409*, sv. 2, *Prošlost Zadra*, Zadar: Filozofski fakultet Zadar, 1979: 62–65.

³ Vesna Jakić-Cestarić, *Etnički odnosi u srednjovjekovnom Zadru prema analizi osobnih imena*, *Radovi instituta JAZU u Zadru* 19 (1972): 99–170 (dalje: „Etnički odnosi“), 114.

⁴ Isto, 115.

„etnička“ simbioza između Romana i Slavena u punom jeku, odnosno da je u zadarskom obiteljskom krugu vladala dvojezičnost, ističući da je moguće naći brojne primjere hibridnih oblika odnosno slavenskih imena s romanskim hipokorističkim sufiksima kao i kršćanskih imena sa slavenskim hipokorističkim sufiksima.⁵ Autorica putem hipokorističkih deminutivnih i augmentativnih sufiksa temeljito analizira antroponimnu situaciju Zadra u 12. i 13. stoljeću. Zaključuje da su za navedeno razdoblje slavenski hipokoristici znatno brojniji od romanskih pa tako u 12. stoljeću nalazi 23 romanske tvorbe naprema 103 slavenske, a u 13. stoljeću 36 romanskih tvorbi nasuprot čak 247 slavenskih.⁶

U 12. stoljeću najveći dio zadarskih plemićkih obitelji još uvijek nema ustaljeno prezime, dok se već u 13. stoljeću pored kombinacije osobnog imena i patronima u genitivu razvija i tročlana imenska formula koja se sastoji od osobnog imena, prijedloga *de* patronima koji pokazuje tendenciju ustaljivanja odnosno prelaska u prezime.⁷ Analizom ženskih osobnih imena u 13. stoljeću autorica dolazi do zaključka da su u 90% zadarskih plemićkih obitelji potvrđena slavenska ženska imena.⁸ U ukupnom broju ženskih imena također prevladava slavenski element; od 357 zabilježenih imena, njih 190 su slavenska i po osnovi i po tvorbi, 13 ih je slavenskih samo po tvorbi, a 154 imena su drugoga porijekla.⁹ Struktura imenskih formula kod žena iz viših slojeva često je četveročlana jer, pored spomenutih triju elemenata, uključuje i ime oca odnosno muža.¹⁰

Za potrebe ovoga usporednog prikaza koristio sam antroponimnu građu sadržanu u ispravama, koje je sastavio zadarski bilježnik Andreas pokojnog Petra iz Canturija tijekom pedesetih godina 14. stoljeća, objavljenima 2001. u izdanju Državnog arhiva u Zadru.¹¹ Na građu sam primijenio iste kriterije koji su vrijedili i za rapske antroponime. Isključio sam sve strance, osobe u čijoj je imenskoj formuli bila sadržana oznaka *habitor*, ali i stanovnike onih kopnenih i otočnih naselja koji su pripadali zadarskoj komuni. Budući da među antroponimima posljednje skupine prevladava slavenski element htio sam izbjeći da se *a priori* stekne dojam o slavenstvu onodobnog Zadra. Na taj sam način došao do nešto manje od devetsto imenskih formula, dakle, uzorak

⁵ Isto, 123.

⁶ Isto, 136.

⁷ Vesna Jakić-Cestarić, *Zadarska ženska osobna imena u XIII. stoljeću - odnos i rezultati prethodnih simbiotskih procesa u gradu i podrijetla novijih doseljenika*, Radovi Jazu, Zadar, 24 (1977): 146.

⁸ Isto, 159.

⁹ Isto, 179.

¹⁰ Isto, 186.

¹¹ *Andrija pok Petra iz Cantù. Bilježnički zapisi 1353–1355*. Prepisao latinski tekst te izradio hrvatske sažetke i kazala Robert Leljak ; s izvornikom sravnio, izvršio redakciju teksta i kazala te izradio kritički aparat i bilješke Josip Kolanović. Zadar: Državni arhiv u Zadru, 2001.

približno sličan rapskomu. Valja naglasiti da su u to doba u Zadru djelovali i drugi notari tako da spomenuti uzorak zasigurno ne obuhvaća stanovništvo u onim razmjerima u kojima to čine spisi dvojice rapskih notara, ali držim da, kao i suvremena metoda ankete, *pars pro toto* odražava antroponimnu sliku zadarskog građanstva sredinom 14. stoljeća. Metoda koju sam primijenio predstavlja kompromis između pristupa rapskoj antroponimiji koju sam razvio u ovom radu, a koja je počiva na individualnom pristupu svakoj pojednoj kategoriji imenske formule odnosno težnji da istakne važnost hagionimnog aspekta antroponimije kada je riječ o osobnim imenima, i metode kojom se služi Vesna Jakić-Cestarić koja u prvi plan stavlja opreku slavenstvo - romanstvo. Stoga cilj ove usporedne analize neće biti sravnjivanje jedne baze podataka s drugom, jer bi to bio daleko složeniji zahvat kojemu ovdje nije mjesto, već radije promatranje nekih posebnosti po kojima se antroponimni sustavi ovih dviju komuna razlikuju.

Među muškim osobnim imenima prevladavaju hagionimi zabilježeni u neutralnom latinskom obliku. Stoga nam ovaj dio antroponimne građe, za razliku od hipokorističkih i drugih oblika, ne daje previše informacija o odnosu slavenstva i romanstva, već prvenstveno ukazuje na utjecaj pojedinih svetačkih kultova na izbor osobnih imena. Takve neutralno zabilježene hagionime nalazimo kod 419 osoba; Andreas (13 osoba), Bartolomeus (6 osoba), Blasius odnosno Blaxius (6 osoba), Christoforus (3 osobe), Cibrianus, Cosma, Damianus (21 osoba), Daniel (3 osobe), Donatus, Elias odnosno Helia (6 osoba), Federicus, Filipus (3 osobe), Franciscus (12 osoba), Georgius (27 osoba), Gregorius (22 osobe), Grisogonus (13 osoba), Iacobus (16 osoba), Iohannes (53 osobe), Laurentius (9 osoba), Lucha odnosno Luchas (7 osoba), Marcus (12 osoba), Marinus (21 osoba), Martinus (8 osoba), Matheus (22 osoba), Maurus (3 osobe), Michael (5 osoba), Nichola odnosno Nicholaus (45 osoba), Paulus (16 osoba), Pellegrinus, Petrus (22 osobe), Rugerius, Simon (3 osobe), Stephanus (21 osobe), Tadeus, Thoma (3 osobe), Vitus, Zoylus odnosno Çoylus (10 osoba).

Sljedeće skupine osobnih imena otkrivaju više o sociolingvističkoj situaciji Zadra sredinom 14. stoljeća. Pri podjeli imena poslužio sam se prethodno spomenutom kompromisnom metodom, koristeći se oprekama romansko - slavensko, hagionimno - nehagionimno odnosno njihovim kombinacijama.

Slavenska imena kod kojih ne nalazimo hagionimne utjecaje nalazimo kod 144 osobe; Banighus, Bercho, Bithe odnosno Bithole, Bogdanus / Bogde / Bogdulus 12 osoba, Budisclavus, Carnotus / Cranota / Cranoy (3 osobe), Cernolus odnosno Cernulus (2 osobe), Cosa odnosno Cosara, Dessimerius, Disislavus, Dismanus, Dissoy (2 osobe), Dobroгна, Dobroslavus, Draginus / Dragos / Dragisclavus / Dragota / Dragoy / Drasoy / Draxoy / Drasza (8 oso-

ba), Dvorchus, Gostissa odnosno Gostiza (2 osobe), Greschus odnosno Grescus (4 osobe), Glubenus / Gliubenus / Lubenus / Liubenus / Luboy (4 osobe), Mirogius, Mirosclavus, Mladinus, Obradus (3 osobe), Pervaz / Pervinus / Pervonichus (3 osobe), Planaz, Prepsa / Pribsa / Pribenus / Pribene / Pribislavus / Pribossius / Priboy / Priboyus (11 osoba), Prodanus (2 osobe), Radmanus, Radoanus / Radovanus / Radochanus / Raduanus, Radonus / Radanus / Radinus (9 osoba), Radosclavus / Rodosclavus / Radoy / Radoyg / Radoyus (26 osoba), Sazchus, Sempcho, Solica odnosno Suliza (2 osobe), Sopol, Stancho / Stancius / Stanislavus / Stanoy / Stanoysclavus / Stanoyus (10 osoba), Stoyanus / Stoyssa (5 osoba), Treschus, Tressole, Vladislavus / Vlada / Vladoy (5 osoba), Volcigna / Volze / Volzina / Vulzina / Vulchan / Volxa (10 osoba).

U sljedećoj su skupini hagionimi koji su pod utjecajem romanskog jezičnog elementa pretvoreni u hipokorističke i druge oblike; Albertinus, Antolinus, Barchole, Bartholus, Barthus, Blasolus, Collanus odnosno Collane (6 osoba), Crescolus / Crescus / Cressius / Cressulus / Cressolus / Cressole (26 osoba), Crisanus, Lompre, Marinzus, Matulus, Mazolus, Nicholetus, Pancratius, Perincolus / Perrolus / Perroyus (3 osobe), Thomadius / Thomanus / Thomana / Thomasinus / Thomasius / Thomassius / Thomaxius (10 osoba), Zaninus odnosno Zane (7 osoba). U ovoj skupini nalazimo 65 osoba.

Hagionime koji su pretrpjeli slavenski utjecaj nalazimo kod 64 osobe; Agostiza, Cressovanus, Diminach / Dminachus / Dimincius / Diminzus / Diminchus (5 osoba), Ievane odnosno Ivizus (2 osobe), Iurag / Iurgius / Iuriza / Iuroy / Iursa / Iurulus (8 osoba), Maroy (3 osobe), Marcheta / Marcha / Marsa (2 osobe), Martiniz, Michoville / Micholvilus / Missole / Missolus / Missule / Missulus / Micha / Mixa (17 osoba), Petrez, Stipanus, Thomissa odnosno Tompsa (2 osobe), Vidolus / Vidoy / Vidus / Vidoe / Vitchanus / Vitha / Vitole / Vitulus (17 osoba), Zanchus, Zufchus odnosno Zuve (2 osobe).

Romanska imena koja nisu hagionimi nalazimo kod 32 osobe; Alegretus (4 osobe), Arichus, Artichus, Bastasius, Bivaldus, Bruxel, Cambius, Candulius, Carinus, Catholdus, Cemptus, Civitanus (8 osoba), Codolus, Colutius, Galzius (2 osobe), Gotus, Gradinus, Grazianus, Iadrolus, Magerius, Raynerius.

Dakle, od ukupno 724 muške osobe zabilježene u dokumentima, kod nešto više od polovice susrećemo neutralni hagionim zapisan u latinskom obliku. Petina osoba nosi čisto slavensko ime, bez hagionimnog utjecaja. Kod desetine osoba nalazimo hagionime oblikovane pod romanskim utjecajem, a gotovo je jednak broj hagionima koji su pretrpjeli slavenski utjecaj. Tek svaka dvadeseta osoba nosi romansko ime koje nije hagionim.

Uspoređujući muška osobna imena u Zadru s onima na Rabu iz približno istog vremenskog razdoblja nalazimo neke podudarnosti, ali i neke razlike. U obje sredine hagionimi prevladavaju nad ostalim imenima, a njihova raspo-

djela odražava značaj svetačkih kultova koje je zajednica odnosno obitelj preferirala. Također, veliki udio hagionima zapisanih u latinskom obliku otežava identifikaciju osobe u oba slučaja. Ali, kada dolazimo do odnosa slavenskog i romanskog jezičnog elementa uočavamo kako se situacija polarizira odnosno kako je u Zadru slavenstvo u antroponimiji znatno izraženije nego na Rabu. Ponajprije, nalazimo značajan udio čisto slavenskih osobnih imena s velikim bogatstvom hipokorističkih oblika, dok ova imena na Rabu čine gotovo zanemarivu manjinu. Nadalje, hipokoristički oblici hagionima u Zadru pokazuju podjednaku zastupljenost romanskih i slavenskih sufiksa, nasuprot tome rapski se hagionimni hipokoristice najčešće oblikuju pomoću romanskih sufiksa. Ipak, valja promotriti uzorak ženskih imena kako bi nam slika o razlikama u antroponimiji ovih dvaju gradova bila jasnija.

Čisto slavenska ženska imena nalazimo kod 67 osoba; Braniza, Buda, Buna, Cerna / Cernulla / Cernola / Cerna (2 osobe), Dessa / Dessiza / Dexiza / Dessaza (5 osoba), Dobra / Dobre / Dobriza (10 osoba), Draga / Dragosclava / Drasislava / Drasiza / Drasosta (11 osoba), Gruba / Grupsa (4 osobe), Liuba / Luba, Milla, Mincha, Mira, Pria, Priba / Pribua / Pripza (8 osoba), Prodana / Prodiza (3 osobe), Rada / Radiza (9 osoba), Sclava, Tolia / Tollia (2 osobe), Vessela / Vesselcha / Vessella (3 osobe), Volchussa.

Sljedeći po zastupljenosti su slavenizirani hagionimi zabilježeni kod 48 osoba; Clariza, Dimina (3 osobe), Dina, Domiza, Franiza, Ielcha / Ieliza (2 osobe), Ievanza / Ivana (2 osobe), Mara / Mariza (17 osoba), Stana (11 osoba), Stasia / Staxia / Stossia / Stoya (4 osobe), Thicha, Thomiza (2 osobe), Zoyerca / Zuviza / Zoviza (2 osobe).

Neutralne hagionimne oblike nalazimo kod 23 osobe; Anastasia / Anastaxia (2 osobe), Bartholomea, Catherina (2 osobe), Elena, Eufomia (4 osobe), Filipa (2 osobe), Francisca, Lucia, Magdalena, Margarita (5 osoba), Maria, Mathia (2 osobe).

Hagionimne hipokoristike s romanskim sufiksima nosi 16 osoba; Agnexina, Bartolota, Bona (4 osobe), Cathina, Gratia, Iacobina, Iohanina, Nicholeta / Nicholina / Nicholota (4 osobe), Pelegrina odnosno Peregrina, Thomasina.

Najmanji broj žena, tek osam, nosi romansko ime koje nije hagionim; Alixia odnosno Elixia, Amara odnosno Marra, Beriola, Caghia, Cervola, Girardina, Palmucia / Palmuca / Palmuça, Sicilia

Dakle, od 162 ženske osobe, njih dvije petine nose čisto slavensko ime, trećina slavenizirani hagionim, dok svi ostali oblici imena ne dosežu ni trećinu. I na Rabu je slavenski element kod ženskih imena prilično izražen, no ipak ne u ovakvim razmjerima. Naime, na Rabu prevladavaju hagionimni hipokoristice sa slavenskim i romanskim sufiksima, nakon kojih slijede slavenska

imena. U Zadru je situacija obrnuta, nehagionimni slavenski oblici ozbiljno se približavaju polovici ukupnih imena, a zajedno sa slaveniziranim hagionimima čine gotovo tri četvrtine. Možemo zaključiti da je na Rabu prevlast slavenstva kod ženskih antroponima latentna dok je u Zadru manifestna.

Prevlast slavenskog elementa postaje još jasnija kada promotrimo kategoriju prezimena. Pri identificiranju prezimena primijenjen je isti kriterij kao i kod rapskih prezimena. Dakle, bitno je da se radi o elementu imenske formule koji ne ulazi u kategoriju osobnog imena, nadimka, službe, djelatnosti itd., a kojem u pravilu prethodi prijedlog *de* odnosno na čiju se osnovu nadovezuje slavenski deminutivni sufiks. Vodeći se spomenutim pravilima, u spisima nalazimo 148 prezimena koja možemo razvrstati prema sadržajnoj opreci romansko - slavensko, ovisno o leksemu koji sadrži, odnosno formalnoj opreci pri čemu razlikujemo prezimena oblikovana pomoću prijedloga *de* i ona prezimena kojima ne prethodi takav prijedlog.

U dokumentima nalazimo 89 slavenskih prezimena. Od toga, njih 67 stoji samostalno odnosno ne prethodi im prijedlog; Baguisig, Bernezevig, Bibinig, Blasigh, Boscovich, Bratovich, Buzmanig, Calamichig, Carpinigh, Chnestig, Codigna, Cogolig, Cortovich, Cosobabich, Cossanigh, Cranzich, Craszig, Creschiza, Cressevanig, Crivosig, Descovich, Dissig, Dobroletig, Dragevig, Draginig / Dragynig, Dragossevig, Dragoyanig, Driscovich, Filipovich, Gresanig / Grisanig, Gurzig, Lanzigh, Macharovich, Machsig, Mandigh, Marchisigh,

Marig, Milezich, Milicanig, Mordesigh, Mussig, Nampsig, Nespinig, Nicholig, Pascigh, Pipiolig / Pipolig, Polezig, Poversevig, Pribzig, Ratotig, Salbizich / Salbizig / Salbzich / Salbizig / Salbisig, Saverig, Sidlovinigh, Sinzig, Stipanig, Sturizig, Tolsich, Vithçag, Vivianig, Vixagorcich, Volzig, Vranzig, Vrtig, Zegrigh, Zelténiza, Zernechovich / Zernecovich / Cernicovich / Cernecovich / Zercovich, Zufuelig / Zuvelich / Zuvelig.

Nalazimo 22 slavenska prezimena kojemu prethodi prijedlog; Begna, Berbiza, Bithe, Bogde, Borizo / Borizi-, Cosiza, Curiacho, Detricho, Drechia / Dregghia / Dreggha / Drigha / Drighia, Drepay / Trepay, Grubogna, Miligosto, Nodroghna, Petrizo, Prea, Rassol, Sloradis, Terpigne, Tolloselus, Varicassis, Vitchor, Volza.

Od 59 romanskih prezimena zabilježenih u spisima, njih 55 tvore se pomoću prijedloga; Articho, Banazano, Barchis, Batibabaxe, Botono / Bothono, Buthoano / Buthovano, Ca(r)naruto, Calcin(i)a, Cande, Carbone, Cipriano, Conradino, Cortesia / Cortexia, Cotopagna, Cozilla, Dandolo, Domocate, Fa(n)fogna, Ferro, Fimiato, Floredis, Georgio, Gramazo, Grechus, Grisogono, Lauredanus, Lemessis / Lemesse, Marchexino, Marino, Mathafaro, Mollis, Nassis, Pasqua, Paulo, Pedreto, Pegha, Perteganis / Pertegais, Pomo, Ponte,

Qualis, Quirino, Rosa, Saladinis, Saracho, Scolatara, Senzadeo, Sgagno, Soppe, Spingarolis, Stumullo, Ursolino, Zadulinis / Zadolinis, Zaladinis, Zivalelis / Zevalelis, Zizono.

Tek 4 romanska prezimena stoje bez prijedloga; Blanculino, Boscho / Boschi, Butadeo, Mazedo.

Dakle, od ukupno 148 prezimena zabilježenih u spisima, njih 88 odnosno tri petine su slavenska, a njih 59 odnosno dvije petine je romanska. Formalno ih je moguće podijeliti na ona kojima prethodi prijedlog i ona koja slijede opreku romansko - slavensko, iako ne u potpunosti. Naime, romanska se prezimena, osim rijetkih iznimki tvore pomoću prijedloga, dok kod prezimena koja su sadržajno slavenska uočavamo podjelu na tri četvrtine koje stoje samostalno, a riječ je o prezimenima koja se mahom tvore pomoću slavenskog sufiksa, zabilježenog grafijama -ich, -ig, -igh, dok jednoj četvrtini slavenskih prezimena prethodi prijedlog *de*. Vrlo rijetko nalazimo slavensko prezime koje nije formirano na jedan od dvaju spomenutih načina.

Prezime, kao element imenske formule, ukazuje na prevlast slavenskog elementa u zadarskoj antroponimiji. Na Rabu je udio slavenskih prezimena daleko manji, odnosno ne prelazi jednu četvrtinu, dok karakteristični slavenski deminutivni sufiks nalazimo tek u dvama primjerima.

U spisima nalazimo i dvadesetak nadimaka pripisanih, kao i na Rabu, isključivo muškim osobama. Slavenski su nadimci; Bubaga, Buye, Casse, Cothisiza, Cressava, Deresiza, Grexig, Lissiza, Magas, Mensig, Michinus, Mussiza, Pischevez, Remetha, Scorgna, Sochanus, Zichola, a romanski: Bastardino, Dudolo, Mazorana, Mugla, Neguno, Pacharonus, Rossus, Zavagninus. Od zabilježenih nadimaka njih 17 odnosno dvije trećine su slavenske dok je njih 8 odnosno jedna trećina romanskog porijekla. S obzirom na činjenicu da je riječ o skromnom broju zabilježenih primjera, nadimci nam ne mogu poslužiti kao zadovoljavajuće sredstvo za antroponimnu analizu. Ono što u svakom slučaju pokazuju, a o čemu je bilo govora i kod rapskih nadimaka, sposobnost je onodobnih govornika da se služe obama idiomima.

U pogledu ostalih elemenata imenske formule, rodbinskih i tazbinskih veza kojima jedna osoba imenuje drugu te naziva službi i djelatnosti, ne primjećuju se značajnije oscilacije u odnosu na imenske formule koje susrećemo u rapskim spisima.

Literatura

- *Andrija pok Petra iz Cantua. Bilježnički zapisi 1353-1355.* (2001), Prepisao latinski tekst te izradio hrvatske sažetke i kazala Robert Leljak ; s izvornikom sravnio, izvršio redakciju teksta i kazala te izradio kritički aparat i bilješke Josip Kolanović. Zadar: Državni arhiv u Zadru.
- Jakić-Cestarić, Vesna (1972), *Etnički odnosi u srednjovjekovnom Zadru prema analizi osobnih imena*, Radovi instituta JAZU u Zadru 19, str. 99-170.
- Jakić-Cestarić, Vesna (1977), *Zadarska ženska osobna imena u XIII. stoljeću - odnos i rezultati prethodnih simbiotskih procesa u gradu i podrijetla novijih doseljenika*, Radovi Jazu, Zadar, 24, str. 146.
- Klaić, Nada i Petricioli, Ivo (1979), *Zadar u srednjem vijeku do 1409*, sv. 2, *Prošlost Zadra*, Zadar: Filozofski fakultet Zadar, str. 62-65.
- Stjepović Stjepo (2014), *Romanstvo i slavenstvo srednjovjekovnih rapskih obitelji*, *Lingua montenegrina*, 13, str. 49-89.
- Stjepović, Stjepo (2013), *Identitet kasnosrednjovjekovnog Raba u svjetlu hagonima*, *Europa orientalis* 32, str. 145-167.

Stjepo STJEPOVIĆ

BRIEF COMPARISON OF SLAVIC AND ROMANIC ANTHROPO- NOMY OF RAB AND ZADAR IN THE MID-FOURTEENTH CENTURY

This paper seeks to compare the anthroponomy situation in Rab and Zadar communes in the mid-fourteenth century. Partly due to natural and partly due to social reasons, Zadar was more exposed to Slavic influences, unlike Rab in which the Romanic elements in anthroponomy show greater resistance. Gender and social status also play a role in shaping the nominal formula.

Key words: *anthroponomy, Rab, Zadar, Slavic, Romanic origin*